

Предговор Људској Комедији

1.

УВОД У ЛЕКЦИЈУ

Балзаков велики књижевни пројекат

Људска комедија је Балзаков књижевни пројекат којим је желео да забележи и за будућа поколења трајно сачува истинску слику француског друштва из прве половине 19. века.

Желео је да напише романе (разврстане у низ тематских циклуса) који ће представљати опсежне књижевне студије друштва. **Романе је разврстао у циклусе по тематској сродности, а осим тога везу међу њима чинили су и карактеристични јунаци чији је развој пратио из дела у дело.**

Наслов *Љуска комедија* алудира на Дантеову *Божанствену комедију*, а Балзак то објашњава овако:

“Неизмерност једног плана, који истовремено обухвата историју и критику друштва, анализу његових зала и расправљање његових принципа, даје ми по мом мишљењу право да свом делу дам наслов под којим се оно данас објављује: Људска комедија.”

Балзак је сматрао да је његов приступ књижевности допринос историји, али се он није бавио историјом већ непосредним животом генерације која му је била позната. С обзиром на то да се историја понавља, анализа једног друштва на пластичан, романескни начин и осветљавање једне епохе изнутра, кроз животе књижевних јунака, представља много веродостојнији материјал за будућа проучавања, него хладне историјске чињенице.

1842. године Балзак је написао *Предговор Људској комедији*. Овај текст, којим писац теоријски образлаже своју замисао и изражава свој став о улози књижевности и књижевника у целокупном систему друштвених вредности, данас се сматра **манифестом реализма**.

2.

Активан однос књижевности према човеку и друштву и наукама које се њима баве

- * У образложењима које Балзак даје о свом схватању друштва примећују се **утицаји нових научних погледа на свет, позитивизма и материјализма**. Поред дећи животињски свет (у свој његовој разноврсности) са људским друштвом, он проналази исто толико разлика међу људима колико их има међу животињским врстама.

Сматрао је да се људски карактери развијају у зависности од окружења (природне и друштвене средине у којој човек живи и ради). Зато је тврдио да се не може веродостојно писати о књижевном јунаку ако се занемаре средина, околности, догађаји, специфичности социјалног миљеа из којег он потиче (није свеједно да ли је неко племић, сиромах, војник, робијаш, трговац,

сељак...) Теме за своја дела тражио је у стварном, свакодневном, обичном животу, стварајући тако пресек целокупног друштва од најмоћнијих до најугроженијих друштвених слојева.

Захваљујући увиђању разлике међу људима из различитих друштвених слојева, код Балзака се развила идеја о **типовима**:

“Увидео сам да у том погледу друштво личи на природу. Зар друштво не ствара од човека, према средини у којој он развија своју делатност, толико различитих људи колико има подврста у зоологији? Према томе, било је и увек ће бити друштвених врста, као што има и зоолошких врста?”.

- * Уочио је мањкавост историјског приступа изучавању људског друштва зато што се у њему набрајају чињенице, а заборављају људи и њихове нарави. **Зато је одлучио да на себе преузме тај озбиљан задатак, да у књижевном облику напише историју нарави француског друштва.**

3.

Реалистички поступак и фазе у стварању романа

У свом озбиљном, одговорном и готово научном приступу књижевној грађи Балзак је **утемељио реалистички поступак и фазе у раду једног писца реалистичке књижевности:**

1. Уочавање проблема (теме),
2. Сакупљање и пописивање информација (књижевне грађе),
3. Одабирање и анализа бројних чинилаца књижевне грађе,
4. Грађење типова јунака (компоновањем низа заједничких особина различитих људи, које повезују слични карактери, у складну целину)
5. Обликовање дела.

-уочавање проблема (теме),

-сакупљање и пописивање информација (књижевне грађе),

-одабирање и анализа бројних чинилаца књижевне грађе,

-грађење типова јунака (компоновањем
низа заједничких особина различитих људи,
које повезују слични карактери, у складну
целину)

-обликовање дела.

Балзак је сматрао да писац мора да се руководи чињеницама и истином, а не само својом маштом, да мора да истражује, уочава и бележи.

Себе је сматрао *секретаром француског друштва*, а та улога подразумева мноштво других улога које писац мора испуњавати:

1. сликар,
2. приповедач драма унутрашњих живота,
3. археолог друштвеног покућства,
4. набрајач занимања,
5. бележник добра и зла,
6. аналитичар узрока друштвених појава које описује, и одгонетач скривеног смисла у том огромном скупу лица, страсти и догађаја.

Од свих књижевних врста Балзак је највише ценио **роман**. Сматрао је да се у њему не налази само проста репродукција живота, већ преображена стварност у којој су истините појединости из безбројних стварних живота повезане тако да чине једну нову, измишљену, уметничку истину.

Балзак је то језгровито сажео у тврдњи да је роман **“узвишена лаж истинита у свим својим појединостима; зато он представља свет бољи од постојећег”**.

4.

План Људске комедије

Предвидео је да *Људска комедија* садржи више од сто романа (својеврсних студија друштвених појава и људских карактера), али није у потпуности завршио свој књижевни пројекат.

План Људске комедије:

I. Студије нарави 19. века

Студије нарави (које је сматрао најважнијима), разврстане су по темама у шест група (или слика):

1. *Слике из приватног живота (Чича Горио),*
2. *Слике из паланачког живота (Евгенија Гранде, Изгубљене илузије),*
3. *Слике из париског живота (Сјај и беда куртизана, Рођака Бета, Рођак Понс),*
4. *Слике из политичког живота (Посланик из Арсија),*
5. *Слике из војничког живота (Шуани, Пуковник Шабер),*
6. *Слике из сеоског живота (Љиљан у долу, Сељаци).*

II. Филозофске студије - *Шагринска кожа, Трагање за апсолутним*

III. Аналитичке студије - *садрже само једно дело које није роман већ оглед „Физиологија брака“*

5.

Слика друштва у Балзаковим делима

Говорећи о *Људској комедији* Балзак је овако описао своје дело:

„Моје дело има своју географију, као што има свој родослов и своје породице, своја места и своје ствари, своју чељад и своје грађане, своје занатлије и своје сељаци, своје политичаре и своје кицоше, своју војску, речју - цео свој свет!“

Под оштрицом његове критике нашло се целокупно француско друштво с половине 19. века. Ретко ко је створио тако широку лепезу ликова као Оноре де Балзак; у његовим делима место су нашли буржуји, племићи, свештеници, адвокати, лопови, просјаци, проститутке, робијаши, сељаци и занатлије, банкари, студенти, трговци, официри, министри и многи други представници друштва.

Балзак је анализирао све накарадности и болести младог капитализма у којем је једна класа одумирала, а друга се бескрупулозно успињала на друштвеној лествици. Иако свако дело има своју тематику, све их повезују одлике времена у којем су настајала. Уочавајући погубност система вредности нових богаташа (буржоазије) Балзак истиче да Француском не владају ни краљ ни устав већ *“свемоћна петофранка”*. **Критикује друштвени морал свога доба, празну конвенционалност, нехуманост, одсуство правде...** у земљи у којој закони изгледају као *“паучина кроз коју се провлаче крупне муве, а заглављују ситне мушице”*.

